

EUROOPA KOHTU OTSUS
26. juuni 1997*

(Eelotsusetaotlus:
Handelsgericht Wien – Austria)

(Samaväärsed toimega meetmed – Perioodikaväljaannete levitamine – Auhinnamängud –
Riiklik keeld)

Kohtuasjas C-368/95,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Handelsgericht
Wieni esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses
järgmiste poolte vahel:

Vereinigte Familienpress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH

ning

Heinrich Bauer Verlag

eelotsust EÜ asutamislepingu artiklil 30 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed G. F. Mancini, J. C.
Moitinho de Almeida ja L. Sevón, kohtunikud C. N. Kakouris, P. J. G. Kapteyn, C.
Gulmann, P. Jann, H. Rangemalm, W. Wathelet (ettekandja-kohtunik) ja R. Schintgen,

kohtujurist: G. Tesauro,

kohtusekretär: kohtusekretäri asetäitja H. von Holstein,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Heinrich Bauer Verlag, esindaja: *Rechtsanwalt* Michael Winischhofer, Viin,
- Austria Valitsus, esindaja: föderaalse välisministeeriumi suursaadik Franz Cede,
- Saksamaa valitsus, esindajad: liidu majandusministeeriumi kõrgem ametnik Ernst Röder
ja sama ministeeriumi nooremametnik z.A. Sabine Maass,
- Belgia valitsus, esindaja: välisasjade ministeeriumi õigustalituse haldusdirektor Jan
Devadder,
- Madalmaade valitsus, esindaja: välisministeeriumi õigusnõunik J. G. Lammers,
- Portugali valitsus, esindajad: välisministeeriumi Euroopa ühenduse asjade osakonna
õigustalituse juhataja Luis Fernandes, majandusministeeriumi *Inspector Geral de Jogos*

---

* Kohtumenetluse keel: saksa.

Antonia Silva Ferreira ja välisministeeriumi Euroopa ühenduse asjade osakonna jurist Angelo Cortesao Seiça Neves,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigustalituse ametnik Claudia Schmidt,

võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

olles kuulunud 12. novembri 1996. aasta kohtuistungil ära Heinrich Bauer Verlagi, esindajad: *Rechtsanwälte* Michael Winischhofer ja Harald Koppehele, Hamburg ning Saarbrückeni ülikooli professor Torsten Stein; Austria valitsuse, esindaja: föderaalne välisministeeriumi *Legationsrätin* Christine Stix-Hackl; Saksamaa valitsuse, esindaja: liidu majandusministeeriumi ametnik Bernd Kloke; Madalmaade valitsuse, esindaja: välisministeeriumi õigusnõunik J. S. van den Oosterkamp; Portugali valitsuse, esindaja: Angelo Cortesao Seiça Neves ja Euroopa Komisjoni, esindaja: Claudia Schmidt, suulised märkused,

olles kuulunud 13. märtsi 1997. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Handelsgericht Wien (Viini Kaubanduskohus) esitas 15. septembri 1995. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. novembril 1995, EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuseküsimuse asutamislepingu artikli 30 tõlgendamise kohta.
- 2 Kõnealune küsimus esitati menetluses, mille algatas Austria ajalehekirjastus Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH („Familiapress”) Saksamaal asutatud ajalehekirjastuse Heinrich Bauer Verlagi vastu, et viimatinimetatu lõpetaks selliste väljaannete müügi Austrias, milles pakutakse lugejatele võimalust osaleda auhinnamängudes, mis on vastuolus 1992. aasta Gesetz über unlauteren Wettbewerbiga (Austria kõlvatu konkurentsi seadus; UWG).
- 3 Heinrich Bauer Verlag annab Saksamaal välja nädalikirja Laura, mida levitatakse ka Austrias. 22. veebruari 1995. aasta numbris oli ristsõnamõistatus. Õige lahenduse saanud lugejad said osaleda kahe auhinna (väärtuses 500 Saksa marka) loosimisel. Samas numbris oli kaks muud mõistatust, mille auhinnad olid vastavalt väärtuses 1000 ja 5000 Saksa marka, mis loositi välja õigesti vastanute vahel. Järgmistes numbrites pakuti lugejatele samasuguseid mängu. Igas numbris avaldati, et järgmisel nädalal on uued mõistatused.
- 4 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et see tava on vastuolus Austria õigusega. UWG paragrahvi 9a lõike 1 punktis 1 keelatakse üldiselt tarbijatele kaupade müügi või teenuste osutamisega seotud tasuta kingituste tegemine. UWG paragrahvi 9a lõike 2 punktis 8 on lubatud auhinnamängud ja loosimised, mille puhul “auhinnade koguarvu jagamisel väljajagatud osalemiskupongide (looside) arvuga saadud iga osalemiskupongi väärtus ei ületa 5 šillingit ja auhindade koguväärtus ei ületa 300 000 šillingit”, kuid 1993. aastal muudeti seadust nii, et seda punkti ei kohaldata ajakirjanduse suhtes. Seetõttu ei ole sellest ajast

saadik tehtud erandeid keelust, mille kohaselt perioodikaväljaannete kirjastajad ei saa pakkuda tarbijatele võimalust osaleda loosimistel.

- 5 Kuna Saksa kõlvatu konkurentsi seaduses (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb) ei ole vastavaid sätteid, leidis Handelsgericht Wien, et UWG-l põhinev keeld müüa perioodikaväljaandeid võis mõjutada ühendusesisest kaubandust. Ta peatas seetõttu menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmise eelotsuseküsimuse:

“Kas EÜ asutamislepingu artiklit 30 tuleb tõlgendada selliselt, et see takistab liikmesriigil A selliste õigusaktide kohaldamist, millega keelatakse liikmesriigis B asutatud ettevõtjal müüa liikmesriigis B toodetud perioodikaväljaannet liikmesriigis A, kui see sisaldab liikmesriigis B seaduslikult korraldatud auhinnakonkursse või -mänge?”

- 6 Asutamislepingu artikkel 30 keelab liikmesriikidevahelised koguselised impordipiirangud ja kõik samaväärse toimega meetmed.
- 7 Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on koguselise piiranguga samaväärse toimega meetmeteks kõik meetmed, mis võivad otse või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada ühendusesisest kaubandust (kohtuasi 8/74: Procureur du Roi vs. Dassonville, EKL 1974, lk 837, punkt 5).
- 8 Samuti tuleks meeles pidada, et Cassis de Dijoni kohtuasjas tehtud otsuse (kohtuasi 120/78: Rewe-Zentral vs. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein, EKL 1979, lk 649) kohaselt kujutavad kõik kaupade vaba liikumise takistused, mis tulenevad õigusaktide ühtlustamise puudumisel sellest, et teistest liikmesriikidest pärit ja neis seaduslikult toodetud ja turustatud kaupade suhtes kohaldatakse teistes liikmesriikides kehtestatud nõudeid, millele sellised kaubad peavad vastama (näiteks nende nimetuse, vormi, mõõtmete, kaalu, sisalduse, esitusviisi, märgistuse, pakendamise osas), endast samaväärse toimega meetmeid, mis on artikli 30 alusel keelatud, isegi kui neid nõudeid kohaldatakse eranditult kõikide kaupade suhtes, välja arvatud juhul, kui nende kohaldamise tingivad üldised huvid, mis on kaupade vaba liikumise suhtes ülimuslikud (liidetud kohtuasjad C-267/91 ja C-268/91, Keck ja Mithouard, EKL 1993, lk I-6097, punkt 15).
- 9 Seevastu teistest liikmesriikidest pärit toodete suhtes teatud müügitingimusi piiravate või keelavate riiklike sätete kohaldamine ei saa otse või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada liikmesriikidevahelist kaubandust Dassonville'i kohtuasjas tehtud otsuse tähenduses, tingimusel et neid sätteid kohaldatakse kõikide asjaomaste ettevõtjate suhtes, kes tegutsevad liikmesriigi territooriumil ja et need mõjutavad õiguslikult ja tegelikult ühtmoodi kodumaiste ja teistest liikmesriikidest pärit toodete turustamist (Keck ja Mithouard, punkt 16).
- 10 Austria valitsus väidab, et kõnealune keeld ei kuulu asutamislepingu artikli 30 kohaldamisalasse. Valitsuse arvates on võimalus anda perioodikaväljaande lugejatele šanss osaleda auhinnamängudes vaid müügiesitamise meetod ja seega müügitingimus Keck ja Mithouard kohtuasjas tehtud otsuse tähenduses.
- 11 Kohus leiab, et isegi kui asjaomased riiklikud õigusnormid peavad silmas müügiesitamise meetodit, puudutab see käesolevas kohtuasjas toodete sisu, sest kõnealused mängud on selle ajakirja lahutamatu osa, milles need avaldatakse. Kui

kõnealuseid riiklikke õigusnorme kohaldatakse kohtuasja faktiliste asjaolude suhtes, ei käsitleta seega müügingimust Keck ja Mithouardi kohtuasjas tehtud otsuse tähenduses.

- 12 Peale selle, arvestades, et keeld kohustab muudes liikmesriikides asutatud ettevõtjaid muutma perioodikaväljaannete sisu, kahjustatakse sellega kõnealuse toote juurdepääsu impordiliikmesriigi turule ja seega takistatakse kaupade vaba liikumist. Seetõttu on keeld põhimõtteliselt asutamislepingu artiklis 30 nimetatud samaväärse toimega meede.
- 13 Austria valitsus ja komisjon väidavad siiski, et kõnealuse riikliku õigusnormi eesmärk on säilitada ajakirjanduse mitmekesisus, mis võib olla asutamislepingu artiklil 30 põhinev oluline nõue.
- 14 Nad tõdevad, et kohe pärast seda, kui auhinnamängude korraldamist liberaliseeriti konkurentsipiirangute kaotamist käsitleva seadusega (Gesetz über die Deregulierung des Wettbewerbs), mis jõustus Austrias 1992. aastal, algas terav konkurents perioodikaväljaannete kirjastajate vahel, sest nad pakkusid üha suuremaid kingitusi, eelkõige võimalusena osaleda auhinnamängudes.
- 15 Kuna Austria seadusandja kartis, et väikestel kirjastajatel ei ole võimalik seista vastu halastamatule konkurentsile pikaajaliselt, otsustas ta 1993. aastal, et ajakirjanduse suhtes ei kohaldata UWG paragrahvi 9a lõike 2 punkti 8, milles lubatakse teatud määral kaupade müügi või teenuste osutamisega seotud auhinnamängude ja loosimiste korraldamist, nagu ilmneb käesoleva otsuse punktist 4.
- 16 Austria valitsus on asjaomase eelnõu seletuskirjas märkinud eelkõige, et perioodikaväljaannete, eriti päevalehtede suhteliselt madala müügihinna tõttu on oht, et tarbijad peaksid UWG paragrahvi 9a lõike 2 punktis 8 sätestatud auhinnasummade piirangutest hoolimata olulisemaks võiduvõimalust kui väljaande kvaliteeti (valitsuse eelnõu seletuskiri, eelnõu nr 365, lisa nr 18, GP).
- 17 Austria valitsus ja komisjon juhivad tähelepanu ka sellele, et Austria ajakirjandus on väga suurel määral kontsentreeritud. Austria valitsus märgib, et 1990ndate alguses oli suurima ajakirjanduskontserni turuosa Austrias 54,5%, võrreldes vaid 34,7%-ga Ühendkuningriigis ja 23,9%-ga Saksamaal.
- 18 Ajakirjanduse mitmekesisuse säilitamine võib olla selline oluline nõue, millega põhjendatakse kaupade vaba liikumise piiramist. Selline mitmekesisus aitab kaitsta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 10 kaitstud sõnavabadust, mis on üks ühenduse õiguskorraga tagatud põhiõigustest (vt kohtuasi C-353/89: komisjon vs. Madalmaad, EKL 1991, lk I-4069, punkt 30 ja kohtuasi C-148/91: Vereniging Veronica Omroep Organisatie vs. Commissariaat voor de Media, EKL 1993, lk I-487, punkt 10).
- 19 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt (eespool nimetatud Cassis de Dijoni otsus; kohtuasi C-238/89: Pall, EKL 1990, lk I-4827, punkt 12 ja kohtuasi C-470/93: Mars, EKL 1995, lk I-1923, punkt 15) eeldatakse, et kõnealused riiklikud sätted peavad olema proportsionaalsed taotletava eesmärgiga ja et eesmärki ei tohi olla võimalik saavutada ühendusesisest kaubandust vähem piiravate meetmetega.

- 20 On tõsi, et Euroopa Kohus on teenuste osutamise vabadust käsitlevas kohtuasjas C-275/92: Schindler (EKL 1994, lk I-1039, punkt 61) otsustanud, et loteriide iseärasused põhjendavad seda, et riigi ametiasutustel on loteriide korraldamisviisi, panuste suuruse ja loteriist saadava tulu jaotamise puhul piisav kaalutusõigus määrata kindlaks nõuded, mis on seotud mängijate kaitse ja üldisemalt, võttes arvesse iga liikmesriigi sotsiaalseid ja kultuurilisi iseärasusi, ühiskondliku korra säilitamisega. Seetõttu leidis Euroopa Kohus, et riigi ametiasutused peavad hindama mitte ainult seda, kas loteriitegevuste piiramine on vajalik, vaid ka seda, kas loteriide keelustamine on vajalik, tingimusel, et need piirangud ei ole diskrimineerivad.
- 21 Põhikohtuasjas nimetatud mängud ei ole siiski võrreldavad loteriidega, mille iseärasusi uuriti eespool nimetatud Schindleri otsuses.
- 22 Nagu Euroopa Kohus selgelt märkis, käsitlesid tolle kohtuotsuse aluseks olevad faktilised asjaolud üksnes laiaulatuslikke loteriisid, mille puhul põhjendati riigi ametiasutustele antud kaalutusõigust sellega, et loteriidega kaasnes suur kuriteo- ja pettusohu, arvestades nende summade suurust, mida on võimalik loteriidega koguda, ja nende võitude suurust, mida mängijad võivad saada (punktid 50, 51 ja 60).
- 23 Käesolevas kohtuasjas seevastu ei muretseta ühiskondliku korra kaitsmise eest. Kõnealuseid loosimisi korraldatakse väikeses mastaabis ja panused on väiksemad; loosimised ei ole sõltumatu majandustegevus, vaid üksnes üks osa ajakirja toimetuskäigust; ning Austria õigusnormide kohaselt on keelatud vaid ajakirjanduses korraldatud loosimised.
- 24 Lisaks tuleb märkida, et kui liikmesriik tugineb olulistele nõuetele selleks, et põhjendada õigusnorme, millega võidakse piirata kaupade vaba liikumist, tuleb sellist põhjendust tõlgendada ka üldiste õiguspõhimõtete ja eelkõige põhiõiguste valguses (vt kohtuasi C-260/89: ERT, EKL 1991, lk I-2925, punkt 43).
- 25 Kõnealuste põhiõiguste hulka kuulub sõnavabadus, mis on sätestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10 (ERT, punkt 44).
- 26 Keeld müüa väljaandeid, milles pakutakse võimalust osaleda auhinnamängudes, võib kitsendada sõnavabadust. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10 lubatakse siiski teha erandeid kõnealusest vabadusest ajakirjanduse mitmekesisuse säilitamiseks, kui need on seaduses sätestatud ja demokraatlikus ühiskonnas vajalikud (vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 24. novembri 1993. aasta otsus kohtuasjas Informationsverein Lentia jt vs. Austria, A-seeria, nr 276).
- 27 Käesoleva kohtuotsuse punktides 19–26 esitatud kaalutlusi silmas pidades tuleb seega uurida, kas selline põhikohtuasjas käsitletav riiklik keeld on proportsionaalne ajakirjanduse mitmekesisuse säilitamise eesmärgiga ning kas seda eesmärki on võimalik saavutada ühendusesisest kaubandust ja sõnavabadust vähem piiravate meetmetega.
- 28 Seetõttu tuleks esiteks kindlaks määrata, kas ajalehed, milles pakutakse võimalust võita mängude, mõistatuste või konkursside kaudu auhindu, konkureerivad nende väikeste ajalehekirjastustega, keda peetakse suutmatuks pakkuda võrreldavaid auhindu ja keda vaidlustatud õigusnorm on ette nähtud kaitsma, ning teiseks, kas selline võiduvõimalus on ostuajend, mis võib kaasa tuua nõudluse muutuse.

- 29 Riiklik kohus peab Austria ajakirjandusturgu käsitleva uuringu põhjal hindama, kas need tingimused on täidetud.
- 30 Riiklik kohus peab kõnealust uuringut läbi viies määratlema kõnealuse toote turu ja võtma arvesse iga kirjastaja või ajakirjanduskontserni turuosa ja nende arengut.
- 31 Riiklik kohus peab lisaks võtma arvesse kõiki ostuotsust mõjutavaid asjaolusid nagu see, kas auhinna võitmise võimalusele on viidatud esilehel olevas reklaamis, võidu tõenäosus, auhinna väärtus või võidu sõltumine teatud leidlikkust, oskust või teadmisi nõudva ülesande lahendamisest, ja nende põhjal hindama, mil määral on tarbija seisukohast võimalik asendada kõnealune toode selliste ajalehtedega, milles ei pakuta auhindu.
- 32 Belgia ja Madalmaade valitsus leiavad, et Austria seadusandja oleks võinud võtta meetmed, mis oleksid piiranud kaupade vaba liikumist vähem kui tingimusteta keeld levitada ajalehti, milles pakutakse võimalust võita auhindu, nt nende lehekülgede, millel on auhinnamängud, mustaks värvimine või kõrvaldamine Austriale ettenähtud väljaannetes või sellise märke lisamine, et Austria lugejatel ei ole võimalik võita auhindu.
- 33 Euroopa Kohtu dokumentidest ilmneb, et kõnealune keeld ei oleks takistanud ajalehede turustamist, kui oleks võetud üks eespool nimetatud meetmetest. Kui riiklik kohus leiab, et see siiski takistab turustamist, ei oleks keeld proportsionaalne.
- 34 Eespool toodud kaalutlusi silmas pidades tuleb riikliku kohtu küsimusele vastata, et EÜ asutamislepingu artiklit 30 tuleb tõlgendada selliselt, et see ei takista liikmesriigi selliste õigusaktide kohaldamist, millega keelatakse oma territooriumil muus liikmesriigis asutatud ettevõtjal levitada selles viimatinimetatud riigis toodetud perioodikaväljaannet, kui see sisaldab auhinnamõistatusi või -mänge, mida korraldatakse seaduslikult viimatinimetatud riigis, tingimusel, et kõnealune keeld on proportsionaalne ajakirjanduse mitmekesisuse säilitamisega ja et kõnealust eesmärki ei ole võimalik saavutada vähem piiravate meetmete abil. See eeldab muuhulgas, et ajalehed, milles pakutakse võimalust võita mängude, mõistatuste või konkursside kaudu auhindu, konkureerivad nende väikeste ajalehekirjastustega, keda peetakse suutmatuks pakkuda võrreldavaid auhindu, ning et võiduvõimalus võib kaasa tuua nõudluse muutuse. Peale selle ei tohi riiklik keeld takistada selliste auhinnamänge, -mõistatusi või -konkursside sisaldavate ajalehede turustamist, milles ei anta võiduvõimalust kõnealuses liikmesriigis elavatele lugejatele. Riiklik kohus peab kõnealuse riigi ajakirjandusturgu käsitleva uuringu põhjal kindlaks määrama, kas nimetatud tingimused on täidetud.

Kohtukulud

- 35 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Austria, Saksamaa, Belgia, Madalmaade ja Portugali valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Handelsgericht Wien esitas talle oma 15. septembri 1995. aasta otsusega, otsustab:

EÜ asutamislepingu artiklit 30 tuleb tõlgendada selliselt, et see ei takista liikmesriigi selliste õigusaktide kohaldamist, millega keelatakse oma territooriumil muus liikmesriigis asutatud ettevõtjal levitada selles viimatinimetatud riigis toodetud perioodikaväljaannet, kui see sisaldab auhinnamõistatusi või -mänge, mida korraldatakse seaduslikult viimatinimetatud riigis, tingimusel, et kõnealune keeld on proportsionaalne ajakirjanduse mitmekesisuse säilitamisega ja et kõnealust eesmärki ei ole võimalik saavutada vähem piiravate meetmete abil. See eeldab muuhulgas, et ajalehed, milles pakutakse võimalust võita mängude, mõistatuste või konkursside kaudu auhinda, konkureerivad nende väikeste ajalehekirjastustega, keda peetakse suutmatuks pakkuda võrreldavaid auhinda, ning et võiduvõimalus võib kaasa tuua nõudluse muutuse. Peale selle ei tohi riiklik keeld takistada selliste auhinnamänge, -mõistatusi või -konkursside sisaldavate ajalehtede turustamist, milles ei anta võiduvõimalust kõnealuses liikmesriigis elavatele lugejatele. Riiklik kohus peab kõnealuse riigi ajakirjandusturgu käsitleva uuringu põhjal kindlaks määrama, kas nimetatud tingimused on täidetud.

Rodriguez Iglesias	Mancini	Moitinho de Almeida
Sevón	Kakouris	Kapteyn
Gulmann	Jann	Ragnemalm
Wathelet	Schintgen	

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 26. juunil 1997 Luxembourgis.

Kohtusekretär	President
R. Grass	G. C. Rodríguez Iglesias